

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Географічний факультет

Кафедра країнознавства та туризму

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник декана
з навчальної роботи

Володимир ПАСЬКО

«29» 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Актуальні проблеми збалансованого розвитку для студентів

галузь знань	10 Природничі науки
спеціальність	106 Географія
освітній рівень	магістр
освітня програма вид дисципліни	Політична географія та геополітика обов'язкова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2022/2023
Семістр	1
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: Ірина ХІЛЬЧЕВСЬКА, доктор географічних наук, професор кафедри країнознавства та туризму

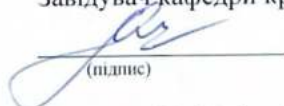
Пролонговано: на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

на 20__/20__ н.р. _____ (_____) «__» 20__ р.
(підпис, ПІБ, дата)

КИЇВ – 2022

Викладач: Ірина ХІЛЬЧЕВСЬКА, доктор географічних наук, професор кафедри країнознавства та туризму

ЗАТВЕРДЖЕНО
Завідувач кафедри країнознавства та туризму

(підпис) _____ (Ольга ЛЮБИЦЕВА)
(прізвище та ініціали)

Протокол № 19 від «14» 06 2022 р.

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету

Протокол від «29» 08 2022 року № 6

Голова науково-методичної комісії _____
(підпис) _____ (Наталія КОРОГОДА)
(прізвище та ініціали)

« 29 » 08 2022 року

ВСТУП/INTRODUCTION

1. Мета дисципліни: надання знань й формування вмінь ставити та успішно розв'язувати на відповідному професійному рівні складні науково-дослідницькі задачі та практичні проблеми з урахуванням актуальних проблем сталого розвитку із застосуванням комплексу міждисциплінарних підходів, здійснюючи професійну діяльність в науково-дослідницькій, експертно-аналітичній, викладацькій, консультаційній та громадській сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни (за наявності):

- 1) Базові уявлення щодо засад сталого розвитку, соціально-економічної географії країн світу.
- 2) Володіння навичками критичного мислення, порівняльного аналізу, аналізу, синтезу.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Розкривається сутність концептів антропоцену й планетарних меж; стійкості, сталості, збалансованості; економічного зростання й актуальних проблем збалансованого розвитку; визначаються засади інституалізації, наукового й освітнього вимірів сталого розвитку; визначається сутність та елементи індикаторів сталого розвитку, його цілей на міжнародному рівні й в Україні; формуються вміння концептуального аналізу сталості й цілей сталого розвитку. Відпрацьовуються вміння постерної презентації результатів індивідуального дослідного завдання.

4. Завдання (навчальні цілі) націлені на здобуття знань й дослідних вмінь щодо концептуального та прикладного аналізу актуальних проблем сталого розвитку, зокрема щодо: концептуального аналізу антропоцену, планетарних меж, стійкості, сталості, збалансованості, економічного зростання й збалансованого розвитку. Опанування дисципліни сприяє формуванню наступних загальних та фахових (спеціальних) компетенцій:

- ЗК 1. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 3. Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми.
- ЗК 6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 7. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- СК 1. Здатність до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії, історії розвитку географічних досліджень та ідей для дослідження природно- і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації.
- СК 2. Здатність до наукового аналізу сучасних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів.
- СК 3. Здатність використовувати спеціальні географічні методи й підходи, геоінформаційні технології для розв'язання конкретних науково-прикладних проблем у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку.
- СК 4. Здатність розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня.
- СК 7. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем природокористування, геопланування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні

наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку.

- СК 8. Здатність планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців.
- СК 9. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти на засадах компетентнісного підходу.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність*)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1	Розуміти й застосовувати концептуальний аналіз до понять стійкість, сталість, збалансованість, антропоцен, планетарні межі	<i>Лекції, самостійні завдання</i>	<i>Бліц-опитування, мозковий штурм, дискусія, постерна презентація, іспит</i>	до 5%
1.2	Концепти економічного зростання та збалансованого розвитку	<i>Лекції, семінари, завдання для самостійної роботи</i>		до 5%
1.3.	Віхи інституалізації концепту сталого розвитку	<i>Лекції, завдання для самостійної роботи</i>		до 5%
1.4.	Складові наукового та освітнього виміру сталості і розвитку	<i>Лекції, семінари, самостійна робота</i>		до 5%
1.5.	Знання підходів та принципів аналізу сталості і розвитку	<i>Лекції, семінари, самостійна робота</i>		до 5%
1.6.	Знання індикаторів досягнення цілей сталого розвитку	<i>Лекції, практичні заняття, самостійна робота</i>		до 5%
1.7.	Знання можливостей, функцій, методик й прийомів індикаторного аналізу	<i>Лекції, практичні заняття, самостійна робота</i>		до 5%
2.1	Вміти використовувати закони, теорії, концепції і парадигми сучасної географії, міждисциплінарних підходів для дослідження сталості та розвитку	<i>Семінарські, практичні, заняття самостійна робота</i>	<i>Дискусія, мозковий штурм, рецензування, постерна презентація, іспит</i>	до 10%
2.2	Вміти застосовувати концептуальний аналіз в контексті індивідуального дослідного завдання сталості й розвитку	<i>Семінарські, семінари, самостійна робота</i>		до 10%
2.3.	Вміти застосовувати прикладний аналіз в контексті індивідуального дослідного завдання сталості й розвитку	<i>Семінарські, семінари, самостійна робота</i>		до 10%

2.4.	Вміти здійснювати науковий аналіз актуальних проблем та особливостей взаємодії природи й суспільства, інтеграції географічного знання із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства і геопросторового управління територіально-політичними системами та регіонального розвитку для розроблення пропозицій з оптимізації розвитку (держав, регіонів) та забезпечення сталого розвитку.	<i>Семінарські, семінари, самостійна робота</i>		до 10%
3.	Комунікація: практика й вдосконалення вмінь використання відповідних методів та прийомів дискусії, групової роботи, належного представлення результатів навчання у форматі постерної презентації, у т.ч. іноземною мовою з використанням сучасних ІКТ.	<i>Семінарські заняття, аналітична довідка, дискусія, презентація</i>	<i>Дискусія, мозковий штурм, рецензування, постерна презентація, іспит</i>	до 10%
4.	Знання та вміння планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців, у т.ч. у навчально-педагогічному процесі, здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, використовуючи критичне мислення	<i>Лекції, семінарські, семінари, аналітична довідка, дискусія, презентація</i>	<i>Дискусія, мозковий штурм, рецензування, постерна презентація, іспит</i>	до 15%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання за дисципліною (код) Програмні результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	2.4	3	4
ПР 04 Здійснювати дослідження та/або провадити інноваційну діяльність з метою отримання нових знань, розроблення нових методів і процедур в географії та міждисциплінарних контекстах.	+	+	+	+	+	+	+				+		
ПР 07 Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня.	+	+			+	+	+					+	+
ПР 09 Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг						+	+					+	+
ПР 11 Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму						+	+	+	+	+			
ПР 14 Формулювати наукові гіпотези, визначати актуальні аспекти у фундаментальних і прикладних напрямках досліджень, розробляти та управляти проектами у сфері географії, природокористування, міського та регіонального розвитку			+	+				+	+	+	+		

7. Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами бліц-опитувань, виконання семінарських завдань та завдань самостійної роботи, участі в обговореннях на семінарських заняттях та постерної презентації індивідуального дослідного завдання, іспиту.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови опанування дисципліни на належному рівні така:

- ✓ Результати навчання – **1 (знання РН 1.1. – 1.7). (знання)** – до 5% за кожен
- ✓ Результати навчання – **2 (вміння РН 2.1.-2.4)** - до 10%
- ✓ Результати навчання – **3 (комунікація)** – до 10%
- ✓ Результати навчання – **4 (автономність та відповідальність)** – до 15%

7.1. Форми оцінювання студентів: У курсі передбачено дві змістовні частини. Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна іспитом.

Упродовж семестру після завершення відповідних тем проводиться бліц-опитування із відкритими запитаннями. Для визначення рівня досягнень результатів навчання за пунктами 2 та 3 студенти презентують авторські результати індивідуального дослідного завдання.

Оцінювання впродовж семестру:

1. Бліц-опитування – 20/12 балів
2. Практичні завдання й семінарські заняття – 20/12 балів
3. Постерна презентація – 20/12 балів.

Умовою успішного опанування матеріалу за дисципліною є досягнення мінімального рубіжного рівня оцінки у 36 балів (60% від максимально можливої кількості балів). Досягнення цього рівня оцінки є умовою допуску до складання іспиту. Здобувачі, які упродовж семестру не досягли мінімального рубіжного рівня оцінки у 36 балів повинні підготувати реферати за темами, які вони не змогли опанувати у повному обсязі впродовж семестру.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту: Тест , аналітичне есе й рецензування колег за творчим завданням. Максимальна кількість балів на іспиті – 40 балів, мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – **24 бали (60% максимальної кількості балів, відведених на іспит)**.

Загалом формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом ректора № 170-32 від 11 квітня 2022 року

7.2 Організація оцінювання: впродовж семестру здійснюється оцінювання усіх видів робіт, включаючи самостійну роботу і виконання індивідуальних завдань, зокрема:

- Бліц-тестування проводиться відповідно до розкладу занять й завершення відповідних тем;
- Виконання семінарських завдань та участь у обговореннях під час занять семінарських занять оцінюються у відповідності до графіку навчального процесу;
- Дизайн й презентація постерної презентації захищаються у відповідності до графіку навчального процесу.

7.3 Шкала відповідності оцінок/ Grades correspondence scale

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій і семінарських / занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин		
		лекції	семінарські	Самостійна робота
<i>Частина 1. Концептуальний аналіз сталого розвитку</i>				
	Вступ.			
	Тема 1. Антропогенні й планетарні границі	2		15
	Тема 2. Концептуальні засади понять стійкість, сталість, збалансованість	2		15
	Тема 3. Економічне зростання й збалансований розвиток	2	2	15
	Тема 4. Інституціоналізація концепту сталого розвитку	2	1	15
	Тема 5. Науковий та освітній виміри сталості та розвитку	2	2	15
<i>Частина 2. Індикаторний аналіз сталого розвитку</i>				
	Тема 6. Індикаторний аналіз як метод структурної аналітики: сутність, елементи, процедури	4	2	12
	Тема 7. Міжнародні підходи й індикатори аналізу сталого розвитку	4	2	12
	Тема 8. Підходи й індикатори аналізу сталого розвитку в Україні	4	2	12
	Тема 9. Міжнародні підходи й індикатори аналізу цілей сталого розвитку	4	2	12
	Тема 10. Підходи й індикатори досягнення цілей сталого розвитку в Україні	4	2	10
	ВСЬОГО	30	15	133

Загальний обсяг 180 год., в тому числі:

Лекцій – **30 год.**

Семінарські заняття – **15 год.**

Консультації – **2 год.**

Самостійна робота – **133 год.**

9. Рекомендовані джерела¹/Recommended resources:

Основна:

1. A safe and just space for humanity – Can we live within the doughnut? [Electronic resource] URL: https://oi-files-d8-prod.s3.eu-west-2.amazonaws.com/s3fs-public/file_attachments/dp-a-safe-and-just-space-for-humanity-130212-en_5.pdf
2. Dictionary of Human Geography// edited by Derek Gregory..[et.al.] 5th edition. Wiley Blackwell, 2009.
3. Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development. [Electronic resource] URL: https://unstats.un.org/sdgs/indicators/Global%20Indicator%20Framework%20after%20refinement_Eng.pdf
4. Аналіз державних стратегічних документів України щодо врахування адаптованих для України Цілей Сталого Розвитку до 2030 року : Аналітична доповідь. – К. : Інститут суспільно-економічних досліджень, 2017. – 84 с.
5. Хільчевська, І., Халмурадова, О., Холодько, А., Холодько, І. Роль українського студентства у забезпеченні цілей сталого розвитку України. *Збірник наукових праць ЛОГОС* (2020): 92-95.

Додаткова:

1. Boulanger P.-M. (2008) Sustainable development indicators: a scientific challenge, a democratic issue. *Surv.Perspect. Integr. Environ. Soc.*, 1, 59-73.
2. Fisher, A. Critical thinking. An Introduction. Cambridge: University Press. 2001 [Electronic resource] URL: <http://assets.cambridge.org/052100/9847/sample/0521009847ws.pdf>
3. Income Inequality and Health: A Causal Review. [Electronic resource] URL: <https://sustainability.ku.dk/lectures-congresses/previous/lectures-2017/#raworth>
4. How Can We Make the World a Better Place by 2030 | Michael Green | Ted Talks (TED). [Electronic resource] URL: https://www.youtube.com/watch?v=o08ykAqLOxk&feature=emb_rel_end
5. *A Guide to SDG Interactions: from Science to Implementation*, International Council for Science (ICSU), Paris, 2017: Club of Rome URL: <https://clubofrome.org/publication/come-on-2017/>
6. Kiptenko V. Critical thinking: practice in reading assignments on Geoglobalistics// Українсько-польська конференція «Класичний університет у контексті викликів епохи, 2016.
7. Lecture with Kate Raworth, University of Copenhagen, 2017 [Electronic resource] URL: <http://sustainability.ku.dk/lectures-congresses/previous/lectures-2017/#raworth>
8. Marens P., Mhsin R. *Is Golbalization Susainable?* *Susainabili* 2010, 2, P.280-293.
9. Measuring What counts for economic and social performance [Electronic resource] URL: <https://www.oecd.org/publications/beyond-gdp-9789264307292-en.htm>
10. Paoli A.D. and Addeo F. (2019) Assessing SDGs: Methodology to Measure Sustainability. *Athens Journal of Social Sciences*. Vol.6 (3), 229-250
11. Paoli A.D. and Addeo F. (2019) Assessing SDGs: Methodology to Measure Sustainability. *Athens Journal of Social Sciences*. Vol.6 (3), 229-250
12. Kate E. Pickett and Richard G. Wilkinson, *Population Health: Behavioral and Social Science Insights – Income Inequality and Health: A Causal Review*, *Social Science & Medicine* (2014 Dec 30).
13. Progress towards the SDG July 2020. [Electronic resource] URL: https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/26158Final_SG_SDG_Progress_Report_14052020.pdf
14. Rajesh Kumar Singh, H.R.Murty, S/K/Gupta, A.K.Dirkshtit. (2009). An overview of sustainability assessment methodologies. *Ecological Indicators* 9 (2009), 189-212.
15. Sustainability Book review <http://www.cadmusjournal.org/files/pdfreprints/vol3issue4/Book-Review-Come-On!-A-Report-to-the-Club-of-Rome-MMarien-Cadmus-V3-I4-Reprint.pdf>
16. Wu J. and T.Wu. (2012) Sustainability indicators and indices In Cristian N.Madu and C.Kuei (eds), *Handbook of Sustainable management*. Imperial College Press, 65-86.

¹ В тому числі Інтернет ресурси

17. Дейлі Г. Поза зростанням. Економічна теорія сталого розвитку. – К.: Інтелсфера, 2002. – 312 с.
18. Лісовський С.А. Основи сталого (збалансованого) економічного, соціального, екологічного розвитку. Монографія. – Житомир: "Полісся". – 2007. – 108 с.
19. Лісовський С. Суспільство і природа: баланс інтересів на теренах України: монографія / С. А. Лісовський; Ін-т географії НАН України. - К., 2009. - 300 с.
20. Показники для моніторингу стану досягнення Цілей сталого розвитку: методологія збору та розрахунку даних: Аналітичний звіт. – К., 2017. – 232 с.
21. Лісовський С. Аналіз збалансованості економічного, екологічного і соціального розвитку регіонів України / С. А. Лісовський // Укр. геогр. журн. - 2008. - № 1. - С. 43-47.
22. Лісовський С.А. Врахування положень конвенцій РІО-92 в контексті забезпечення соціальної складової розвитку регіонів України: стан та перспективи / С. А. Лісовський // Укр. геогр. журн. - 2014. - № 4. - С. 10-16.
23. Лісовський С. Міжнародна економічна інтеграція України та її можливі наслідки для переходу країни до збалансованого розвитку / С. А. Лісовський, І. В. Гукалова, Є. О. Маруняк, А. А. Мозговий, О. Л. Дронова, Л. П. Дячевська // Укр. геогр. журн. - 2011. - № 4. - С. 34-41.
24. Лісовський С. Ріо+20 - "Майбутнє, якого ми хочемо": особливості реалізації парадигми сталого (збалансованого) розвитку в Україні / С. А. Лісовський, Г. Б. Марушевський, П. Г. Павличенко, Л. Г. Руденко, Т. В. Тимочко // Укр. геогр. журн. - 2012. - № 3. - С. 3-10.
25. Лук'янін В.О. Екологічний менеджмент в системі управління збалансованим розвитком: Монографія. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2002. – 314 с.
26. Об'єднання сил та ресурсів задля сталого розвитку. Співпраця між муніципалітетами. Посібник для практиків. – ПРООН, 2007. – 52 с.
27. Програма дій "Порядок денний на ХХІ століття"/ Переклад з англійської: ВГО "Україна. Порядок денний на ХХІ століття". – К.: Інтелсфера, 2000. – 360 с.
28. Руденко Л.Г., Г.О. Білявський, І.О.Горленко, та інші. Оцінка стану виконання підсумкових документів Всесвітнього саміту зі сталого розвитку (Йоганнесбург, 2002) в Україні. Наукова доповідь - К.: Академперіодика, 2004. - 207 с.
29. Садовенко А.П., Масловська Л.Ц., Серета В.І., Тимочко Т.В. Сталий розвиток суспільства : Навч. посібник. – 2 вид.- К.: 2011. – 392 с.
30. Україна: основні тенденції взаємодії суспільства і природи у ХХ ст. (географічний аспект) / Л.Г.Руденко, Л.М.Шевченко, І.О.Горленко та ін. / За ред. Л.Г.Руденка. – К.: Академперіодика, 2005. – 320 с.
31. Цілі сталого розвитку: Україна / Національна доповідь. – К.: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2017. – 176 с.
32. Цілі сталого розвитку для України: регіональний вимір: аналітична доповідь. ДУ
33. «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». – Львів, 2018. – 90 с.
34. Цілі сталого розвитку: Україна. Завдання та індикатори / Національна доповідь. – К.: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, 2015. – 24 с
35. IISD SDG Knowledge Hub: Data, Monitoring and Accountability <https://sdg.iisd.org/globalpartnership/systemic-issues/data-monitoring-accountability/>
36. EU – Beyond GDP Initiative https://ec.europa.eu/environment/beyond_gdp/news_en.html
37. IISD SDG Knowledge Hub: Data, Monitoring and Accountability <https://sdg.iisd.org/globalpartnership/systemic-issues/data-monitoring-accountability/>
38. Overview of the SDGs here: <https://sustainabledevelopment.un.org/sdgs>
39. SDG Index and Dashboard Report. [Electronic resource] URL: <http://www.sdgindex.org/>
40. SDG tracker. [Electronic resource] URL: <https://sdg-tracker.org/about>
41. The Earth Bound Report - <https://earthbound.report/>
42. The World bank <https://www.worldbank.org/en/news/feature/2018/01/30/moving-beyond-gdp-to-look-at-the-world-through-the-lens-of-wealth>
43. The World Economic Forum - <https://www.weforum.org/focus/beyond-gdp>